

Biblioteksplan för Haparanda kommun 2016 -2018

Antagen i Barn- och ungdomsnämnden 2015-09-16 § 153, Kommunstyrelsen 2016-01-25 § 5, Kommunfullmäktige 2016-02-29

Bakgrund

Den 1 januari 2014 antogs en ny bibliotekslag i Sverige. Den säger att kommunen ska upprätta en biblioteksplan för den samlade kommunala biblioteksverksamheten. Planen ska styra och reglera verksamheten på kommunal nivå. Alla invånare i kommunen ska ha fri tillgång till biblioteksverksamhet i överensstämmande med bibliotekslagen och skollagen.

Bibliotekslagen betonar bibliotekens betydelse för det demokratiska samhällets utveckling och den grundläggande roll den spelar för kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Tillgänglighet och mångfald ska genomsyra biblioteksverksamheten.

Syfte

Biblioteksplanen ska vara en övergripande plan som utgår från användarnas behov av service från de allra yngsta medborgarna till de äldsta. Planen ska ge en tydlig överblick av bibliotekets verksamheter och ansvarsfördelning samt framtida inriktning.

Styrdokument

- Bibliotekslagen
- Skollagen
- Mål/visioner för bibliotekssamarbetet i Norrbotten
- Haparanda stads vision 2020
- Program för nationella minoriteter och minoritetsspråk i Haparanda 2015
- Kulturplan 2015-2018

Biblioteken i Norrbotten (BIN)

Organisationen Biblioteken i Norrbotten har från och med 2013 etablerat ett gemensamt bibliotekssystem och därmed skapat en stabil infrastruktur för biblioteksverksamheten i kommunen. Samarbetet i Norrbotten organiseras gemensamt av bibliotekscheferna i kommunerna och länsbiblioteket. Vi har en gemensam webbportal för biblioteken, en gemensam katalog, samma system och transporter mellan biblioteken sker varje vecka.

Haparanda stadsbibliotek - verksamhet

- Förmedla litteratur och främja läsning
- Fungera som kunskaps- och informationsplats
- Erbjuder utställningar och programverksamhet
- Erbjuder biblioteksverksamhet utanför stadskärnan med bokbuss
- Vara en plats för kreativitet, möten och paus för alla

Vår uppgift som kommunbibliotek enligt bibliotekslagen är att vara tillgänglig för alla och anpassas till användarnas behov. Lagen ger biblioteket viktiga uppgifter att främja läsning, bildning, upplysning, forskning och utbildning.

Det är av vikt att erbjuda både bredd och djup i bibliotekets samlingar samtidigt som det ska vara lätt att hitta i. Biblioteket ska följa samhällsutvecklingen och förändra verksamheten i takt med nya behov.

Bokläsningen har inte sjunkit senaste 10 åren även om lånen gjort det. Vissa mätningar visar att det t.o.m ökat p.g.a av ljud- och e-böcker. Besöken på biblioteken har minskat medan de ökat på bibliotekets webb. Biblioteket på nätet är numera en självklarhet för en stor del av tjänster för besökare.

Regeringen framhåller att det är viktigt att särskilt lyfta fram litteraturens ställning då det skrivna ordet har en grundläggande betydelse för det demokratiska samhället. Särskilt för barn och ungdomar som kommer från läsovana familjer spelar biblioteken en avgörande roll.

Åtgärder för att främja läsning

- En länsgemensam strategi för läsfrämjande tas fram 2016 samt en läsfrämjandeplan för kommande år utarbetas.
- Fyra författarbesök arrangeras varje år
- Fortsättningsvis arrangeras minst en läsecirkel per termin
- Samverka med studieförbund och föreningsliv för att främja intresset för bildning och upplysning

Om barn och unga

För att barn och unga ska ges tillfälle till ett rikt fritidsliv, för att främja språkutveckling och stimulera till läsning ska målgruppen ägnas särskild uppmärksamhet. En aktiv verksamhet bland barn görs redan idag och kan utvecklas ytterligare i samarbete med andra aktörer. Idag sker samarbete med förskola och skola i hög grad och är även fortsättningsvis bibliotekets viktigaste samarbetspart när det gäller verksamhet för barn och unga. Haparanda utmärker sig vad gäller utlån till barn över rikssnittet (17.6 lån per barn i riket och 22.2 i Haparanda)

Mot bakgrund av den påtagligt försämrade läsförståelsen bland unga lämnar regeringen olika förslag på åtgärder för att minska kunskaps- och informationsklyftorna i samhället. Att väcka läslust och främja eget skapande är en del i processen. En viktig del av bibliotekets e-resurser för barn är Polarbibblo.se där barnen själv är aktiva.

Åtgärder

- Utöka samarbetet med Familjens hus
- Verka för att minst 80% av barnen i kommunen 6-14 år har eget lånekort
- Öka antalet barn som är aktiva på Polarbibblo
- Pröva nya samarbetsformer riktade mot Ungdomens hus
- Klargöra och dokumentera samarbetsformer och ansvarsfördelning mellan skola och bibliotek när den framtida frågan om skolorganisationen i kommunen blivit klar.
- Erbjudna skolorna bokprat, bibliotekskunskap och möjlighet att använda bibliotekets lokaler för utställningar, programverksamhet och skapande
- Arrangera årliga barnboksveckor på Stadsbiblioteket där all verksamhet har fokus på barn

Om skolbiblioteken

Eleverna i grundskolan och gymnasiet ska ha tillgång till skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan. Med skolbibliotek avses en gemensam och ordnad resurs av medier.

De närmast kommande åren kräver ökade satsningar på läsfrämjande verksamhet. En tjänst kopplat mot skolorna behöver återinföras (togs bort 2009) då avsaknaden av skolbibliotek gör att skolorna behöver folkbiblioteket för sin litteraturförsörjning. En ny bokbuss med större kapacitet att serva skolorna utgör en möjlighet att säkerställa litteraturförsörjningen. Det är även av vikt att samarbetsformerna och ansvarsfördelningen mellan folkbibliotek och skola klargörs.

Åtgärder

- Klargöra och dokumentera samarbetsformer och ansvarsfördelning mellan skola och bibliotek när den framtida frågan om skolorganisationen i kommunen blivit klar.
- Arbeta för att hitta samverkan med skolan om gemensam bibliotekarietjänst till 2018

- Kalla till möten med skolornas biblioteksombud och förskolornas läsombud årligen för dialog, samtal och inköp

Biblioteksverksamhet för alla – bokbussen

Bokbussverksamheten sker idag i tvåkommuners samverkan. Ett treårigt avtal reglerar verksamheten. Nu gällande avtal löper mellan åren 2015-01-01 - - 2017-12-31 och förnyas automatiskt om ingen part säger upp avtalet.

Genom bokbussen har vi möjlighet att arbeta målinriktat i hela kommunen. Eftersom en stor del av befolkningen lever utanför tätorten utgör bokbussen en viktig resurs. Även socialt är bokbussen betydelsefull då den arbetar med aktivt uppsökande verksamhet i alla kommundelar. Förutom enskilda låntagare besöker personalen förskolor, skolor och äldreboende i kommunen. Särskild uppmärksamhet ägnas åt barn och unga, pensionärer, funktionsnedsatta och andra som av olika skäl inte har möjligheter att tillgodogöra sig den service som centralorterna erbjuder.

Bokbussen besöker regelbundet skolorna i kommunen och är en viktig resurs för skolorna när det gäller medieförsörjning eftersom inte alla skolor har tillgång till skolbibliotek. För att klara av fortsatt verksamhet krävs nyinköp av bokbuss senast 2018.

Åtgärder

- Under 2016 utreda fortsatt samverkan med Övertorneå kommun efter 2018 alternativt köra verksamheten i egen regi.
- Undersöka förutsättningarna för inköp av ny bokbuss under 2017

Tillgänglighet

Den fysiska tillgängligheten till bibliotekslokalerna är bra idag. Öppettiderna är generösa och för att underlätta tillgängligheten för barn har barnavdelningen flyttat upp till gatuplan. Automatiska dörröppnare är installerade, dator för synskadade med punktskriftsskrivare finns att tillgå. Hissar finns mellan de olika planen. Idag finns också teknik som utökat tillgängligheten till biblioteket på olika sätt.

Den som behöver få hjälp med nedladdning från MTM (Myndigheten för tillgängliga medier) på plats får det och kan då samtidigt låna en talboksspelare. På bibliotekets hemsida finns talande Webb (talsyntes) from 2015. Tekniken utvecklas snabbt och behovet av information om bibliotekets tjänster behöver kommuniceras mer. När det gäller anpassade medier för olika behov har utbudet ökat framför allt när det gäller talböcker och lättlästa böcker.

Prioriterad grupp – personer med funktionsnedsättning

Vissa grupper i samhället ska särskilt prioriteras i bibliotekets verksamhet så alla får tillgång till information och kunskap. Enligt bibliotekslagen ska biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt

personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel. Allt tyder på att fler blir äldre och sjukare samt debuterar sent i äldreomsorgen. Bland dessa är funktionsnedsättningar vanliga. Fler friska år följs av fler sjuka hos de äldre.

För personer som på grund av ålder, funktionsnedsättning eller hälsoskäl inte kan besöka biblioteket erbjuder vi Boken-kommer verksamhet.

Åtgärder

- Utarbeta rutiner för information och samråd om biblioteket och dess resurser till personal inom vård och omsorg
- Bjuda in personliga assistenter till biblioteket på informationsträffar om bibliotekets utbud och därmed öka kunskapen på biblioteket om behoven hos målgruppen
- Erbjud depositioner till vård- och omsorgsboenden inom kommunen
- Få fler äldre att upptäcka möjligheten att få ”Boken kommer” verksamhet hem till sig genom biblioteket utan någon kostnad

Prioriterad grupp – minoriteter och de med annat modersmål än svenska

Biblioteken ska enligt lagen ägna särskild uppmärksamhet till de nationella minoriteterna och till personer som har annat modersmål än svenska. Vi ska tillhandahålla litteratur på de nationella minoritetsspråken samt på språk som efterfrågas i kommunen.

Biblioteket har ett stort utbud av litteratur och övrig media på finska för både vuxna och barn sedan gammal hävd. Under 2015 har mediebeståndet kompletterats och aktualiserats också med media på de övriga minoritetsspråken. Media på språk som talas av ett fåtal tas in från länet eller Internationella biblioteket.

Ett stort antal asylsökande beräknas anlända till Haparanda. De nyanländas behov av litteratur på sitt modersmål samt språkkurser i svenska ska tillgodose av biblioteket

Åtgärder

- Främja och synliggöra minoritetsspråken i bibliotekslokalen
- Arrangera barnverksamhet/program på minoritetsspråk
- Inventera nyanländas behov av litteratur för inköp till biblioteket
- Samverka med SFI om att informera om utbudet på lättläst svenska

Kriminalvårdsanstalten

Biblioteksverksamheten på anstalter och häkten uppfyller inte de krav på enhetlig verksamhet som en myndighet kräver. Mot bakgrund av detta beslutade man genomföra en intern utredning om framtida biblioteksverksamhet på anstalterna i Sverige. Haparandas anstalt ingick i utredningen. Idag får anstalten i Haparanda bokdepositioner från biblioteket en gång i månaden utan kostnad.

Biblioteksverksamheten på anstalter och häkten ser idag väldigt olika ut idag. Biblioteken behövs som kultur- och informationscentrum samtidigt som det fyller en viktig social funktion. Fängelsebiblioteken ska ses som en resurs där klienter ska erbjudas tillgång till information, kunskap och kultur vilket lägger grunden och möjliggör ett livslångt lärande för alla. Om man är häktad eller avtjänar ett straff har man inte avstått från sin rättighet och möjlighet att utbilda sig och ta del av information och fängelsebiblioteken har i uppgift att erbjuda likartad service och media jämförbart med de bibliotek som finns utanför murarna.

Utredningen föreslår att häkten och anstalter med mindre antal platser än 20 – Haparandas kommande ungdomsanstalt tillhör hit, bör räknas upp till 50 platser och få extra mediestöd årligen för att kunna bredda sitt utbud föreslår utredningen.

Åtgärd

- Våren 2016 utarbetas ett samverkansavtal mellan Kriminalvården och Haparanda stad avseende biblioteksverksamhet vid anstalten i Haparanda.

Slutord

Sverige fick ny bibliotekslag 2014 som ersätter lagen från 1996. Det är enligt regeringen angeläget att det allmänna verkar för en nationell samsyn i syfte att få en biblioteksservice av hög nivå. Kungliga biblioteket har fått i uppdrag att följa upp hur de kommunala och regionala biblioteksplanerna har utformats och hur de används.

Åtgärder

- Genomföra brukarundersökningar en gång per år för att säkerställa kvalitén på verksamhet
- Göra uppföljning av biblioteksplanen under februari månad året efter.
- Samverka över kommungränserna i Norrbotten för att bredda utbudet av medier och tjänster